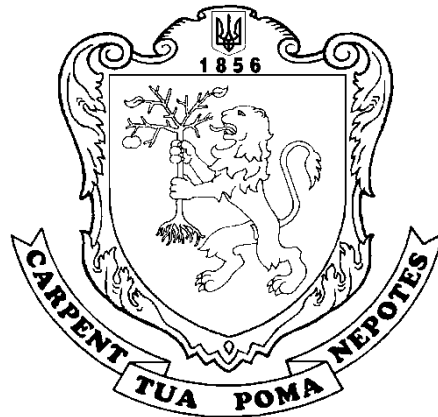

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування**

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

**МАТЕРІАЛИ ХХІІІ МІЖНАРОДНОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ФОРУМУ**

4–6 жовтня 2022 року

Львів 2022

4. НБУ. Національний банк відкрив спецрахунок для збору коштів на потреби армії. URL: bank.gov.ua (дата звернення: 09.09.2022).
5. НБУ. Національний банк відкрив рахунок для гуманітарної допомоги українцям, постраждалим від російської агресії. URL: bank.gov.ua (дата звернення: 10.09.2022).

НАПРЯМИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

Л. Барабаш, к. е. н.

Уманський національний університет садівництва

Agricultural production in Ukraine is closely related to the development of rural areas. However, due to ineffective methods of stimulation, such as state support, this industry suffered from a high level of tax burden before the war, and after the war, it requires a review of the directions of tax stimulation. Therefore, it is proposed to focus further activities in the field of taxation of agricultural production on such areas as the practiced branch of production activity, the size of the payer and the form of his activity.

Key words: agricultural production, taxation, personal peasant economy, simplified taxation system, agricultural cooperative.

Сільськогосподарське виробництво як гарант продовольчої безпеки завжди посідає чільне місце серед пріоритетів державних інтересів. В Україні ж воно має ще одну важливу характеристику: є однією з основних експортуючих галузей, а відтак характеризується вагомою часткою ВВП. Зокрема, у структурі товарної продукції національного експорту продукція АПК і харчової промисловості займала у 2020–2021 рр. понад 41% [1], а в першому півріччі 2022 р. сягнула 44% [2]. Аграрна сфера виробництва забезпечувала 10,4% валової доданої вартості у 2019 р. і 10,8% у 2020 р. та 10,6% валового внутрішнього продукту у 2021 р. [3], а ще – зайнятість 17,2% населення (в середньому за 2012–2021 рр.) [4].

В умовах війни сільськогосподарський сектор зазнав вагомих втрат. Ще з 2014 р. були втрачені сільськогосподарські угіддя у Донецькій і Луганській областях та в АР Крим, а в 2022 р., унаслідок повномасштабного вторгнення, під окупацію потрапили Херсонська, частково Миколаївська та Запорізька області, а сільськогосподарські землі Сумської, Чернігівської, Харківської і частково Київської областей стали небезпечними для використання внаслідок замінування. Загалом станом на 15 червня 2022 р. збитки агросектору від війни оголошувалися на рівні \$ 4,3 млрд, з яких \$ 2,1 млрд – втрати від знищення та пошкодження угідь, в \$ 1,4 млрд було оцінено незібраний врожай і \$ 0,9 млрд становила вартість пошкодженої і знищеної сільськогосподарської техніки [5].

Водночас саме аграрну сферу виробництва вважають базисом відновлення України після війни. Саме така думка стала лейтмотивом форуму у Туреччині з питань глобального економічного впливу на Україну [6]. Серед векторів розвитку даної сфери у найближчій перспективі учасники назвали перехід від сировинної орієнтації економіки до переробки сільськогосподарської продукції і виробництва продуктів харчування, а також посилення сфери виробництва біопалива з ріпаку та кукурудзи.

Проте всі інвестиційні проекти та прогнози, розроблені експертами, вимагають формування належного поля інвестиційного інтересу. Особливо – у післявоєнний період відбудови. А тому неодмінно мають бути задіяні відповідні важелі впливу з боку держави. І в цій площині викликають сумніви дієвість усталених і практикованих методів, зокрема таких,

як державна підтримка. Адже її ефективність вже давно була низькою, що пояснювалося обмеженням, майже незмінним, колом одержувачів державних коштів, що не сприяло значному підвищенню рівня результативних показників її провадження. До того ж практикою зарубіжних країн було доведено, що цей метод стимулювання пригнічує здорову конкуренцію серед сільськогосподарських виробників.

Зважаючи на ситуацію після війни, коли бюджет потребуватиме значної суми на відбудову, цілком логічно припустити, що обсяги державної підтримки сільськогосподарського виробництва будуть мінімальними. В такому випадку постає питання заміни стимулюючого механізму на більш дієвий і результативніший. І з цієї позиції усі шанси стати двигуном повоєнного розвитку досліджуваної галузі має оподаткування.

Експерти та практики аграрної сфери ще до війни неодноразово зауважували на кількох критичних для вітчизняного сільського господарства моментах. По-перше, воно є одним з постійних і сталих джерел доходів бюджетів різних рівнів. Однак ситуація з року в рік стає дедалі небезпечнішою, адже формується вищезгадана пріоритетність унаслідок постійного зростання рівня податкового навантаження. Особливо відчутний удар в оподаткуванні сільськогосподарські виробники, зокрема малі та середні, відчули внаслідок трансформації фіксованого сільськогосподарського податку у 4 групи єдиного податку з одночасним суттєвим збільшенням його ставок, а також відбулася дискримінація окремих галузей сільськогосподарського виробництва, зокрема птахівництва, щодо можливості використання такого варіанту оподаткування [7].

Варто також пам'ятати, що саме сільськогосподарські виробники забезпечують сталий розвиток сільських територій. А високе податкове навантаження скорочує не лише обсяги прибутків таких підприємств, а й їхні фінансові можливості впливу на розбудову села.

Зосереджуючись на пошуку напрямів податкового стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва та сільських територій, доречно зосередити увагу на категоріях сільськогосподарських виробників, а відтак – і на індивідуальних методах їх оподаткування. Так, наразі виокремлюють великих, середніх і малих сільськогосподарських виробників. Перші зазвичай оподатковуються за загальною системою, інші мають можливість, залежно від особливостей, обрати спрощену систему у вигляді 4 групи єдиного податку. Однак є ще одна численна когорта потенційних платників податків, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, – особисті селянські господарства. За умови, що вони не реєструються офіційно, держава не бачить ані їхніх доходів, ані власних прибутків. Тобто маємо перший напрям податкового стимулювання – за розміром платника та формою його діяльності.

Також, за даними офіційної статистики, станом на 01.07.2022 р. до фізичних осіб-підприємців, що здійснювали діяльність у сфері сільського господарства, належали 17334 одиниці, з яких лише 1973 практикували тваринництво. Подібним є стан і серед підприємств, що виокремлює ще один напрям податкового стимулювання, – за галузевою ознакою.

Ще одним напрямом оподаткування може стати об'єднання особистих селянських господарств, що створюють сільськогосподарські кооперативи.

Серед потенційно активних інструментів податкового стимулювання за означеними напрямками варто використовувати звільнення від оподаткування для виробників органічної продукції; прогресивну шкалу податку для різних галузей сільськогосподарського виробництва; податкові канікули для нових виробників, спрощену систему оподаткування для малих і середніх виробників, а також для об'єднань домогосподарств, диференційовані ставки податку для домогосподарств залежно від галузі їхньої діяльності.

Варто зауважити, що наразі сільськогосподарськими виробниками активно підтримується позиція щодо високого навантаження на фонд оплати праці. Тому доцільно

встановити початкові межі з нарахування податку на доходи фізичних осіб на рівні доходу, вищого за мінімальну заробітну плату. Однак єдиний соціальний внесок особам, що працюють за наймом, а також здійснюють власну діяльність у сфері сільськогосподарського виробництва, слід сплачувати повною мірою.

Податкове стимулювання за новими напрямками має охопити всіх потенційно можливих виробників сільськогосподарської продукції, а також надати переваги та можливості розвитку для новостворених платників податків і тих, хто здійснює діяльність у критичних галузях аграрної сфери, зокрема тваринництві, та всіх виробників органічної продукції.

Бібліографічний список

1. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.09.2022).
2. Ус І. Зовнішня торгівля товарами України у січні-травні 2022 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosynu/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-ukrayiny-u-sichni-travni-2022> (дата звернення 12.09.2022).
3. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах). Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.09.2022).
4. Зайняте населення за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.09.2022).
5. Гордійчук Д. Збитки агросектору від війни перевищили 4 млрд дол. *Економічна правда*. 15 червня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/15/688206/> (дата звернення 12.09.2022).
6. Сільське господарство буде основним рушієм відновлення економіки України після війни – Corteva. GrowHow.in.UA. 28 липня 2022. URL: <https://www.growhow.in.ua/silске-hospodarstvo-bude-osnovnym-rushiiem-vidnovlennia-ekonomiky-ukrainy-pislia-viyny-corteva/> (дата звернення 14.09.2022).
7. Податкові спекуляції: як стереотип про ротаційність українського агросектору змушує нардепів ухвалювати руйнівні податкові закони. Український клуб аграрного бізнесу. 17 вересня 2021. URL: <http://surl.li/datdm> (дата звернення 15.09.2022).

ВПЛИВ ЗАКОНУ ПРО ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

*Г. Грещук, д. е. н., М. Батура, аспірант
Львівський національний університет природокористування*

The article proposes to review the Law dated March 24, 2022 No. 2145-IX, analyze it and draw conclusions about the impact of this law on the field of land relations. In peacetime, the procedure for granting land plots and the regulation of land relations itself lasts for months, but when there is a war in the country, such terms and rules in the regulation of land relations harm the functioning of the country's economy and agriculture.

Key words: land relations, lease, contract, land plot.

24 березня 2022 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення

З М І С Т

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ І СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	3
<i>О. Агрес ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	3
<i>Л. Барабаш НАПРЯМИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ</i>	5
<i>Г. Грещук, М. Батура ВПЛИВ ЗАКОНУ ПРО ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН</i>	7
<i>Г. Бережницька, О. Руданецька ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗЕМЕЛЬНО-ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СУЧАСНОМУ АПК</i>	10
<i>О. Березівська ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ</i>	12
<i>З. Березівський НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ</i>	14
<i>Ю. Боруцька НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ</i>	16
<i>О. Брух ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	19
<i>С. Бугіль РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД</i>	21
<i>О. Булик ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ</i>	25
<i>О. Бурлаков СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ</i>	28
<i>Р. Вільчинський, Н. Жидовська РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	30
<i>І. Вовк ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ, ЗДОРОВ'Я ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І ПРОБЛЕМИ</i>	33
<i>Ю. Гайбура МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ</i>	36
<i>В. Галанець, А. Колодій ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	38
<i>В. Герасимчук РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ</i>	41
<i>Л. Гнатишин, Р. Великий СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ФЕРМЕРСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ</i>	44
<i>Н. Грецька ЛОГІСТИКА АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ У ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ</i>	47
<i>О. Грицина, А. Колодій СТАН, СТРУКТУРА ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ ГРОШОВОЇ МАСИ В УКРАЇНІ</i>	50
<i>І. Грубінка НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ</i>	52

Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XXIII Міжнародного науково-практичного форуму, 4–6 жовтня 2022 р. [Електронний ресурс]. Львів: ЛНУП, 2022. 680 с.

Розглядаються організаційно-економічний механізм розвитку агропромислового комплексу і сільських територій, системи виробництва продукції рослинництва на основі екологостабілізуючих заходів, селекція, генетика та захист сільськогосподарських рослин у XXI столітті: реалії, виклики та перспективи, земельні відносини в контексті просторового розвитку територій, техніка та технології агропромислового виробництва, розвиток енергетичних систем в агропромисловому комплексі, архітектурні, конструктивні і технологічні рішення в сільському будівництві, інноваційні технології в освіті, а також гуманітарні дослідження в аграрній сфері (філософський, історичний та мовознавчий аспекти).

Для наукових працівників, фахівців аграрного виробництва, аспірантів, магістрів і студентів аграрних закладів вищої освіти.

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Національна академія аграрних наук України
Варшавський університет природничих наук
Вроцлавський природничий університет (Польща)
Люблінський природничий університет (Польща)
Сільськогосподарський університет ім. Гуго Коллантая (Краків, Польща)
Жешувський університет (Польща)
Мазовецький державний університет у Плоцьку (Польща)
Латвійський природничо-технологічний університет
Гіресунський університет (Туреччина)
Каунаський університет прикладних наук (Литва)
Технічний університет Молдови
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет «Львівська політехніка»
Білоцерківський національний аграрний університет
Подільський державний університет

Наукове видання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ:**

**матеріали XXIII Міжнародного
науково-практичного форуму, 4–6 жовтня 2022 року**

Редактори: Н. Скосарьова, А. Кузьмич-Походенко, Д. Дончак